

Frågor och svar om Good Clothes Fair Pay

November 2022

Vad handlar kampanjen om?

De borde vara olagligt att betala ut löner det inte går att leva på. Därför vill vi att det införs lagkrav på levnadslön i kläd- textil- och skobranschen. Vi behöver 1 miljon underskrifter från EU-medborgare för att kunna driva på för lagstiftning om att företag ska bidra till levnadslöner hos leverantörsfabrikerna de köper ifrån.

Var kan jag skriva under?

På den här länken hittar du namninsamlingen <https://fairaction.se/nyheter/levnadslonnu/>

Varför är det viktigt?

Lönenivån i de länder där våra kläder och skor tillverkas är i de flesta fall så låg att arbetaren inte har en chans att klara sig på sin lön. De låga lönerna leder till att sömmerskor jobbar upp till 12 timmar om dagen sex dagar i veckan. Många har inte råd att äta sig mätta eller betala för sjukvård. Låga löner innebär också en ökad risk att barn slutar skolan för att bidra till familjens försörjning.

Vilka står bakom?

Namninsamlingen Good Clothes Fair Pay är ett europeiskt samarbete mellan bland andra Fair Action, Clean Clothes Campaign, Fairtrade och Fashion Revolution.

Vad är en levnadslön?

En levnadslön är en lön som räcker till nödvändigheter såsom ordentlig mat, husrum, sjukvård, och ett litet sparande för oväntade utgifter. Lönen ska också kunna bidra till att försörja eventuella barn. Rätten till en lön som går att leva på är inskriven i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna (artikel 23) och formuleras som rätt till en rättvis och tillfredsställande ersättning som ger arbetaren och hennes/hans familj en människovärdig tillvaro.

Vad är skillnaden mellan minimilön och levnadslön?

Minimilön är den lägsta lön som en anställd får tjäna enligt lag. Den bestäms av landets regering. Minimilönerna ligger ofta långt under vad en anställd behöver tjäna för att ekonomin ska gå ihop. Minimilönerna i exempelvis Indien och Bangladesh ligger på runt hälften av en levnadslön.

Varför ökar inte sömmerskornas löner?

Det finns flera skäl till det. I en del produktionsländer finns det en stark lobby från fabriksägarorganisationer, som aktivt arbetar för att undvika lönehöjningar för att de är oroliga att högre löner kan driva internationella märken att välja billigare produktionsländer. Det handlar också om att klädföretagen pressar ner priserna genom att vilja betala mindre och mindre. Siffror vi har visar till exempel att svenska klädföretag generellt betalade 12% mindre per kilo kläder de köpte från Bangladesh i slutet av 2020 jämfört med ett år tidigare.

Ett tredje skäl är att fackföreningar är svaga och inte kan förhandla upp lönerna, eftersom de som går med i facket avskedas eller utsätts för hot. Bangladesh är till exempel ett av världens tio farligaste länder att vara fackligt aktiv i. Flera fackföreningsledare har mördats och många utsätts för falska anklagelser om brott och polisanmäls.¹

Hur fungerar det konkret med medborgarinitiativet?

Om vi får ihop 1 miljon underskrifter måste EU börja ta steg mot ett lagkrav på företag inom kläd- sko- och textilindustrin att betala ut levnadslöner. Vi kan samla in underskrifter fram till sommaren 2023, och underskrifterna måste komma från minst sju olika medlemsländer i EU. I alla europeiska medborgarinitiativ behöver den som skriver under uppge sitt personnummer enligt EUs regler.²

Är det verkligen realistiskt att företag ska kunna bidra till levnadslöner?

Ja. Det görs redan i viss utsträckning av företag som till exempel Nudie Jeans³ och MiniRodini⁴. Förenklat betalar de ett påslag på priset till leverantören som öronmärks för att gå till höjda löner. De betalar i proportion till hur stor andel av fabriken de köper. Höjningen ges till samtliga anställda på fabriken oavsett om de tillverkar företagets produkter eller inte. Oberoende organisationer verifierar att pengarna når de anställda. Nudie Jeans och MiniRodini väljer också att jobba med ett färre antal leverantörer för att kunna ha ett närmre samarbete kring löner och arbetsvillkor.

Denna vecka är det Black Week. Vad händer med jobben om vi köper mindre?

I dag står modebranschen för upp till tio procent av de globala utsläppen av växthusgaser⁵, och vi kan inte fortsätta handla så mycket nyproducerat som vi gör idag. Vi menar att affärsmodellen för fast fashion där stora kvantiteter ska tillverkas snabbt måste förändras radikalt, i stället måste mindre tillverkas med högre kvalitet och med bättre löner och arbetsvillkor. När utsläppen nu måste minska snabbt är det viktigt att omställningen sker på ett rättvist sätt, så att inte arbetstagare kommer i kläm. De här punkterna måste regeringar och företag tänka på:

- Klimatomställningen måste ske i dialog med de som berörs. Arbetstagare måste få möjlighet att vara med och utforma politiken som ställer om samhället!
- Det måste satsas på kompetensutveckling så att fler har rätt kunskap och kompetens för de nya gröna jobben. De människor som blir av med jobbet ska få chansen att ställa om genom utbildning och förstärkta trygghetssystem.
- Och såklart, de nya gröna jobb som skapas ska ha anständiga arbetsvillkor!

¹ <https://files.mutualcdn.com/ituc/files/2022-ITUC-Rights-Index-Exec-Summ-EN.pdf>

² https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/get-involved/european-citizens-initiative_sv

³ <https://api.fairwear.org/wp-content/uploads/2022/06/BPC-Nudie-Jeans-Co.-2022.pdf>

⁴ <https://api.fairwear.org/wp-content/uploads/2021/06/BPC-Mini-Rodini-AB-2021.pdf>

⁵ <https://www.chalmers.se/en/departments/tme/news/Pages/The-vast-cost-of-fast-fashion.aspx>